

West-Vlaanderen blijft het mekka van de vlasverwerking

Investeringsgolf bij de Vlaamse vlassers

Jan Bart Van In, hoofdredacteur

West-Vlaanderen was 100 jaar geleden het kloppende hart van de Europese vlasverwerking en is dat vandaag nog steeds. Het aantal vlasbedrijven is uitgedund, maar de resterende actoren spelen een performante rol in een kapitaalsintensieve en kennisintensieve schaalvergroting. Ze versterken hun exportpositie en investeren aan een recordtempo in o.a. precisielandbouw.

De vlassers (eerste verwerkers) zijn de regisseurs, de motoren en de gangmakers van de hele vlassector. Ze sturen via teelt- en/of aankoopcontracten de teelt op de landbouwvelden aan en staan in voor het oogstproces via heel specifieke oogstmachines. Uniek hierbij is dat de gehele plant met wortel en al uit de grond wordt getrokken om een zo lang mogelijke vezel te behouden. De vlassers dirigeren, als primaire verwerkers, de transformatie van strovlas tot nuttige basisgrondstoffen voor de

down-stream industrie. Dat begint met het roten: het blootstellen van vlas aan dauw en hemelwater, zodat de bruikbare vezels vrijkomen. Via een machinaal proces van zwingelen en hekelen, scheiden de vlassers in hun eigen ateliers de bruikbare lange en korte vezels verder van de lemen en van het lijnzaad. De lange vezels leveren het fijnste linnengaren op. Dat vindt (via de tussenstap van de vlashandelaars, spinners en wevers) zijn weg in topkledij, meubelstoffen, huishoudtextiel en

ook in innovatieve toepassingen zoals composieten en kunststoffen.

De korte vezels (klodden) dienen voor het spinnen van touw en grovere garens en zijn ook nuttig voor niet-textiel toepassingen: in de papierindustrie (zoals het Amerikaanse dollarpapier en sigarettenpapier), in isolatiematerialen en in autobekleding.

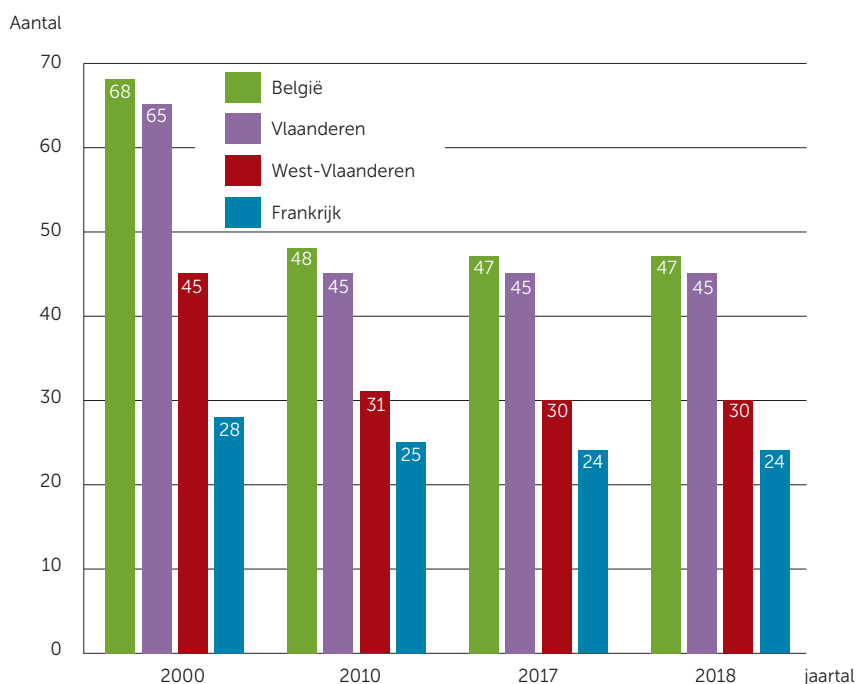
Circulaire economie

Het overtollige lijnzaad (vlaszaad) verkopen de vlassers aan lijnzaadpersers, die op hun beurt basisingrediënten leveren voor de creatie van olie, verf, zeep of diervoeding.

In het hele proces van de vlasverwerking wordt elk vlasbestanddeel gebruikt en is er dus géén echte afval van de vlasplant. Ook de vlaslemen, die in de kern van de vlasplant zitten, krijgen een tweede leven als bodembedekker in dierenstallen. Vlas is dus een excellent voorbeeld van een heuse circulaire economie.

Grafiek 1 toont de evolutie van de primaire vlasverwerkers in de jongste twintig jaar. Bij de eeuwwisseling (2000) waren er in de Belgisch-Franse vlasregio nog 96 vlassers actief, waarvan 65 in Vlaanderen. In 2010 was dat aantal teruggevallen tot 73 actoren, waarvan 45 Vlaamse vlassers. Sindsdien stabiliseert het aantal Belgisch-Franse vlasbedrijven rond de 70 en het aantal Vlaamse spelers rond de 45. Maar in diezelfde periode is het vlasareaal en het volume

Grafiek 1: evolutie aantal vlassers (primaire verwerkers) periode 2000-2018

Bron: Algemeen Belgisch Vlasverbond vzw

aan opbrengsten niet gedaald, maar integendeel fors gestegen (zie vorig artikel).
 Conclusie: net zoals in andere sectoren is ook de vlasverwerking in de ban van een schaalvergroting; minder actoren realiseren meer volume. Ze moeten bij gevolg ook aan een hoger tempo investeren in hun infrastructuur, uitrusting en kennis.

Vlasepicentrum Zuid-West-Vlaanderen

Die trend tekent zich ook af bij de West-Vlaamse vlasondernemingen die in circa twintig jaar terugvielen van 45 tot vandaag 30 spelers.

De kustprovincie (meer specifiek de regio Zuid-West-Vlaanderen) blijft het Europese vlammecca met 43% (30 op 71) van het totale aantal vlassers. Bovendien zijn meerdere vlasbedrijven uit Henegouwen en Noord-Frankrijk ook in handen van uitgeweken West-Vlaamse

ondernemersfamilies.
 De regio Kortrijk was een eeuw geleden het epicentrum van de Europese vlasverwerking en Zuid-West-Vlaanderen is ook vandaag nog het kloppende hart van deze niche-economie.

In **tabel 1** zoomen we in op de tien grootste spelers in de vlasverwerking in Vlaanderen, gerangschikt in alfabetische volgorde. Het Zuid-West-Vlaamse overwicht manifesteert zich (met zeven van de tien bedrijven) ook binnen de top van de sector. De meeste spelers bogen op een lange en rijke familietraditie. Zij geven hun specifieke vakkennis door van generatie op generatie.

Het gros van de ondernemingen publiceert geen omzetcijfer, maar enkel hun brutomarge, die niet echt vergelijkbaar is met de factor omzet. De globale resultatencijfers waren in 2018 alvast een stuk lucratiever dan de twee voorafgaande boekjaren.

Investerings gaan crescendo

Het cijfer dat in onze tabel het meest in het oog springt, is dat van de gerealiseerde investeringen: bijna 20 miljoen euro in de jongste drie boekjaren. Voor alle 45 Vlaamse vlassers samen gaat het over circa 25 miljoen euro in de periode 2016-2018. Dat is een recordbedrag voor deze sector. De cijfers die de beroepsorganisatie **Algemeen Belgisch Vlasverbond (ABV)** vzw in haar tweejaarlijkse sectoranalyse bundelt, bevestigen deze investeringskoorts: voor boekjaar 2017 alleen al gaat het over ruim 8 miljoen euro.

Die forse inspanningen gaan voor bijna de helft naar de aankoop van oogstmachines, ruim een vierde naar zwingelturbines en aanverwante logistieke uitrusting en voor nog eens een kwart naar extra gebouwen en loodsen. Er is dus ook een relevante ruimtelijke uitbreiding van de vlasfabriekjes.

De toegenomen investeringslast zet het kapitaalsintensieve karakter van de sector in de verf. Dit in tegenstelling tot de factor 'tewerkstelling', die eerder gering is. De tien grootste vlassers stelden in 2017 samen 77 bedienden en arbeiders in loondienst tewerk (in voltijdse equivalenten en als jaargemiddelde). Voor de hele binnenlandse sector gaat het (volgens de sectorbevraging van ABV uit 2017) in dat jaar over 66 zelfstandige bedrijfsleiders, 17 bedienden en 115 arbeiders. Dat brengt de totale binnenlandse tewerkstelling bij de vlassers (eerste verwerkers) op circa 200 personen.

Ter vergelijking: dat is een pak minder dan de rechtstreekse tewerkstelling van de West-Vlaamse bierbrouwers (= 380 mensen) en van de West-Vlaamse chocoladeverwerkers (610 jobs), twee sectoren die West-Vlaanderen Werkt in de jongste jaren onder de loep nam.

De Vlaamse vlassers en vlashandelaars manifesteren zich wel als een

Tabel 1: vlasverwerkers in Vlaanderen - top 10 ⁽¹⁾
 Bron: jaarrekeningen Balanscentrale NBB

BEDRIJVEN (in alfabet. volgorde)	GEMEENTE	TEW 2017 of 2018 in VTE	Omzet of BM 2017 ⁽²⁾	Invest 2016-2018
BRILLE ALBERT nv	WEVELGEM	14	21.162.224	1.717.373
DEBRUYNE nv	ARDOOIE	20	15.370.136	2.437.279
DECLERCK GEBRS. bvba	WIELSBEKE	5	431.971	888.580
DELINCO nv ⁽³⁾	OLSENE	7	2.206.000	3.786.161
DEWAELE bvba	DESSELGEM	2	402.980	1.310.121
GALLIN bvba	OESELGEM	2	829.803	2.001.878
PICAVET C. & Zn. bvba	OLSENE	3	786.882	2.249.444
VANACKER RUMBEKE bvba	RUMBEKE	6	523.274	1.782.756
VERHALLE VLASBEDRIJF nv	ZULTE	13	1.107.069	961.505
WAVALIN cvba	DEINZE	5	1.082.651	1.325.971
Totalen		77	18.461.068	

⁽¹⁾ Ook de firma Descamps Tony uit Wervik situeert zich onder de 10 of 11 grootste vlassers, maar als eenmanszaak legt zij geen jaarrekeningen neer en komt dus niet in aanmerking voor onze tabel.

⁽²⁾ Slechts twee bedrijven publiceren hun omzetcijfer, de overige publiceren hun brutomarge (BM), dit zijn de inkomsten minus de kost van de grondstoffen, diensten en diverse goederen.

⁽³⁾ Delinco publiceerde cijfers van een verlengd boekjaar van 22 maanden, dat eindigde op 30/06/2018. Het vermelde cijfer van de brutomarge is een omrekening naar 12 maanden.

heuse exportkampioen. Ruim 90% van hun vlasproducten slijten zij op de wereldmarkt. In termen van exportwaarde per capita of qua exportvolume per capita spant de vlassector de kroon.

Tweede verwerkers en vlashandelaars

Naast de primaire verwerking van de vlasvezels door de vlassers, spelen stroomafwaarts ook de tweede verwerkers en de vlashandelaars een prominente rol in de sectorketen. Een 20-tal binnenlandse bedrijven (waarvan het gros opnieuw vanuit

West-Vlaanderen opereert) staat in voor de verwerking van de korte vlasvezels (de klodden) tot grondstoffen voor meestal niet-textiel gelinkte eindproducten. Die categorie van bedrijven overlapt soms deels met deze van de vlassers. Een andere functie vervullen de gespecialiseerde vlashandelaars (18 in ons land, waarvan 13 West-Vlaamse bedrijven) die via een uitgekiend internationaal netwerk onze excellente vlasproducten de hele wereld uitsturen. Deze distributeurs combineren die hoedanigheid soms met deze van eerste of tweede verwerker. Een eminent voorbeeld hiervan is de

firma **Jos Vanneste nv** uit Harelbeke. De familieonderneming (derde generatie) verkort, verfijnt en zuivert de korte vlasvezels (ook wel 'cotoniseren' van vlas genoemd). Die kunnen dan ook in de grote katoenspinnerijen gesponnen worden.

Die activiteit combineert Jos Vanneste nv met de handel in lange vlasvezels en vlagarens.

Met een omzet in 2018 van ruim 36 miljoen euro en de inzet van 34 medewerkers behoort Vanneste tot de grootste spelers in de vlassector in ons land.

